

Jo, vänta, när sansad i hågen,
 Med hymen en lots uppå vågen
 Han söker i lugnaste hamn.
 Mot stormarne väl assurerad,
 Aftacklad och litet passerad,
 O, flicka, din vårdande famn!»

Hr. D. sjelf har meddelat en berättelse om »Klockarens dotter i Rosen-
 gård», och några poesier, bland hvilken »Alma för Tinget», kanske det
 10 mest humoristiska i denna samling. Den, som känner Dahlgrens roman-
 tiskt glada och alltid skämtsamma sångmö, väntar icke i hans berättelser
 ett regelbundet helt, ett sådant, som äger »början, midt och slut.» Han
 finner icke heller hvad man egentligen skulle kalla komposition. Men han
 finner en munter och treflig genremålning, full af infall, om icke just alla
 modernt stickande, dock putslystiga; roliga situationer, icke särdeles
 konstmässigt förberedda, men desto mera besynnerliga; karakterer hvar-
 ken särdeles nya eller fulländade och konsekventa, men desto trefligare
 och åskådligare. Läsaren har roligt, och han har det desto mera, ju mera
 han utan att vara på förhand intagen eller upptagen af dåligt lynne, söker
 20 några stunders nöje i Sylfidens sällskap. Hon är alldeles icke prude, som
 man skulle frukta i anledning af det etheriska namnet; men Hr. D. gene-
 rar sig icke i sina damers sällskap.

Fyra små lyriska stycken af Mamsell Emelie Holmberg, komponerade
 både till ord och musik, vittna om en talang, som förtjenar att uppmunt-
 ras. Hr. D. har infört Mamsell H. inför den större Allmänheten, och man
 har sålunda hopp att, vid en sådan mästars sida, se henne utveckla de
 poetiska anlagen allt mera. Den musikaliska bildningen synes vara den, åt
 hvilken den unga sångerskan företrädesvis egnar sig. För att hvarken
 använda ett för en ung talang skadligt smicker, eller nedslå dem med
 30 oförtjent tadel, båda alltför litet motiverade af fyra smärre kompositio-
 ner, önska vi endast Mamsell H. af hjertat lycka och framgång på konst-
 närsbanan.

KÄRLEKENS SEGER ELLER PIETRO OCH GABRIELLA, NOVELL AF INGEL- MAN

Hr Ingelman är en af dem, som, när Julhögtiden inträder, har något att
 erbjuda den väntande publiken. Nämde novell är en liten behaglig teck-
 40 ning af den bättre sidan af Italiens riddarlif, sådant det under medeltiden
 eldade och lifvade Europa. Sjelfva teckningen, lämpad efter 4 förut gifna
 äldre plancher, äger detta oaktadt ingenting som synes besväradt af for-
 men, utan framställer, med det Hr Ingelman egna, rena och skönt poetis-
 ka skaplynne, den ridderliga tapperhetens och kärlekens idrotter.

26 OM TIDNINGSREDAKTIONERS MORALISKA ANSVARIGHET.

50 *Freja n:o 1 3.1 1840*

Aftonbladet har i särskilda artiklar talat stora ord, om nödvändigheten för
Freja att namngifva en *moraliskt* ansvarig redaktör, och, huru eljest! *Dag-*
ligt Allehanda har bockat ett ödmjukt: »ja visst», till sin stora gynnares
 djupa visdomsord. Af *Aftonbladets* häfningar synes det likväl, som

skulle författaren till nämnda artiklar icke hafva rätt reda uppå, hvad *moralisk ansvarighet* har att betyda. Med förlof, skola vi hjälpa den hedersmannen ett stycke på vägen till frågans utredande.

Aftonbladet torde icke i sina fordringar öfverensstämma med *Minerva*, som hos en tidningsredaktör fordrar så groteska proportioner, att han icke skall kunna »motas i ett portlider.» Vi kunna väl således vara ense om, att *Minervas* korpulens får anses för ett *non plus ultra* af detta slags ansvarighet. Likaså litet lär väl Aftonbladet, med vissa litteraturens förmenta notabiliteter, anse en fullmakt, ett diplom eller ett redan, *taliter qualiter*, förvärfvadt anseende utgöra den enda rättsgrunden för redigerandet af ett tidningsblad. Låt oss derföre tillåta en skribent, att med hvilken litterär produkt som helst, vore det också blott en periodisk skrift, söka vinna den läsande Allmänhetens aktning och förtroende. Dessa slutsatser hafva vi vågat, med anledning af hvad Aftonbladet *icke sagt*. Skulle vi söka frågans afgörande, uti hvad Aftonbladet *sagt*, kan deraf endast finnas: att Aftonbladet önskat hafva reda uppå någon person, hvilken det kunde föreskrifva, hvad *Freja* bör innehålla eller icke innehålla. Om vi icke talade till en så *stor* potentat i tidningsverlden, skulle vi nästan kalla detta oförsynt; ty om sådant lyckats Aftonbladet i afseende å *Dagl. Alleh.*, följer häraf icke, att hvarje annan tidning i landet skall ställa sig under samma höga förmynderskap. Men Aftonbladet vill också i allmänhet känna namnet på en *quidam*, som borde hafva den moraliska ansvarigheten för ett och annat, af hvad *Freja* innehåller, ehuru »*icke för hvarje rad.*» Skulle icke Aftonbladet möjligen kunna tillåta äfven den lilla *Freja* hafva *flera* medarbetare och låta hvar och en af dessa *moraliskt* ansvara, för hvad de skrifva? Eller *anser Aftonbladet* verkligen den ena personen kunna moraliskt ansvara för den andras handlingar? Vi skulle (af pur artighet) hos Aftonbladet icke förmodat en slik begrepps-förvirring.

»Fastän du ännu icke har sett mycket i världen», säger Rosenmüller och vi fortfare, så har du väl dock hört att man, vid frågan om tillräknandet af en handling, skiljer mellan dess *moralitet och legalitet*. Med handlingens moralitet förstås, det i handlingen subjektiva, det som uti handlingen utgör det handlande subjektets känsla, föreställning, tanke, d. ä. *uppsåtet, föresatsen, afsigten*, i hvilken en handling sker. Att handla med föresats, innebär endast att den handlande är medveten af sin handling. Uppsåtet uttrycker den handlandes sinnestämning vid sjelfva handlingen, såsom utförd af godt eller ondt uppsåt, utan afseende på handlingens ändamål. Detta bestämmes af afsigten hos den handlande. *Föresatsen* är villkor för all, äfven den legala, imputation och förutsättes i all mencklig handling, emedan menniskan är ett förnuftigt väsende. *Afsigten*, handlingens ändamål, kan bedömmas enligt det förnuftiga sammanhanget i grund och följd, tingens förnuftiga ordning, hvaruti den handlande, såsom förnuftig bör äga insigt, och den inverkar derföre på det legala tillräknandet. Men för *Uppsåtet* finnes intet legalt ansvar. *Det utgör det rent subjektiva i handlingen, hvarföre menniskan ansvarar endast inför Gud och sitt samveie; och detta är moraliskt ansvar.*

Vi hafva blott i korthet och dogmatiskt framställt, hvad vi förstå med moraliskt ansvar. Riktigheten af vår åsigt skall, om den bestrides, icke sakna försvar och bevisning. Låt oss, med antagande af dess sanning, tillämpa densamma på tidningslitteratören.

Det är då klart, att en tidnings legalt ansvarige utgifvare äfven är den moraliskt ansvarige, så vidt detta ansvar rör *föresatsen*. Hvad *afsigten* beträffar, kan det ändamål, tidningen äger, dess tendens, endast och allenast bedömmas af artiklarnas innehåll. Det jesuitiska: ändamålet helgar

medlen, kan icke gälla. Tvertom är medlet lika väsendligt som ändamålet, är sjelft ändamål, emedan eljest ändamålet blefve ett oupphinneligt ideal, det obegripliga och otänkbara, ett *non sens*. Hvarje i en tidning yttrad åsigt är därför i sig ändamål. Det legala ansvaret för dess syftning har utgifvaren, och äfven det moraliska, för så vida detta ingår i det legala, så vidt afsigten, syftningen, tendensen framstår i yttringen, det skrifna ordet, och bestämmer det legala ansvaret. Äfven inför allmänna opinionens domstol gäller afsigten blott, sådan den i tidningen framstår, och opinionens dom behöfver hvarken för sitt förtroende eller ogillande någon annan kunskap om den individ, hvars åsikter den bedömmar, än den som ur sjelfva dessa åsikter står att vinna. Ty eljest blir dess dom prevenerad, godtyckligt, beroende af auktoritet. Men det sanna i hvarje sak, det förnuftiga, beror icke af någon annan auktoritet, än förnuftets egen. Ett sådant, på kannedom om en individs subjektivitet grundadt bedömande är dessutom en dom öfver det förmenta *uppsåtet*, och detta är ingen menniska gifvet att känna. Det är endast ofullkomligt menniskan *sjelf* förmår pröfva *sitt eget* hjerta. För en annan är all sådan pröfning rent af omöjlig. Det gäller därför: *af frukten skolen j känna trädet; således: menniskan kan och får inför sina likar moraliskt ställas till ansvar, endast så vidt detta bestämmer det legala ansvaret.* Och en tidningsskrifvare får väl allernådigst tillstånd att på sätt och vis tillhöra människoläget.

Om därför *Freja* vägrat uppgifva ett namn, till pris för Aftonbladets eller Dagligt Alleh:s utfall, har detta sin grund deri: att i fråga om sannt och osannt, rätt och orätt, saken — icke personen — har betydelse. *Freja* har också flera skäl dessutom till sin vägran. Ty 1) består *Frejas* Redaktion af flera individer, af hvilka ingen till sin öfvertygelse och sina åsikter är slaf under en »allenastyrande»; 2) lemnar *Freja* de »gode» så gerna nöjet att fråga: hvar finnes fullmakten, *testimonia vitæ & eruditio-nis*, ordnarne, solden, middagsbjudningarne, handtryckningarne &c.; 3) har *Freja* Aftonbladets och Dagl. Alleh:s exempel för ögonen, der dessas så kallade moraliskt ansvarige utgifvare äro ryktesvis kända; 4) har ingendera af dessa notabiliteter kungjort *de moraliskes* namn och karakter.

För öfrigt vill *Freja* vända de stora tidningarnas uppmärksamhet på *Minervas* glädjeskutt och applåder, då hon nu ser de lyckliga auspicierna till en lumpen strid, mellan den liberala pressens organer, och deri äfven ett förebud till något dylikt, mellan de liberala åsigternas försvarare, under förestående Riksdag. Har hon icke uppoffrat det dyrbara utrymmet af hela nummer, för att gifva käbblen rätt lif och fart!

»Vi vilja icke», för att tala i likhet med Aftonbladets, då det som bäst häcklar, »inlåta oss i strid» med detsamma, utan skulle vi af hjertat önska, att alla frön till enskilda strider lemnades å sido och icke utsåddes på offentlighetens fält. Men är detta omöjligt, vilja de potentater, som föra dagbladsspirorna i sina händer, herrska öfver andras viljor och opinioner, utan att äga detta själens företråde, som ensamt har rättighet förvärfva sig bekännare af alla slag; då skall denna *Freja*, så liten hon än är, icke tveka att hos sina motståndare, så »stora» de än äro, bekämpa hvarje utgjutelse af småaktig egen nytta eller sårad egen kärlek.